

Україномовні пріоритети сучасного фахівця

Українська мова за професійним спрямуванням: практикум: навч. посіб /Т.В.Симоненко, Г.В.Чорновол, Н.П.Руденко та ін. /за ред. Т.В.Симоненко.-К.: ВЦ "Академія", 2007.- 360 с.

Динаміка змін у різних сферах інформаційно-технологічного суспільства заaktuалізовує підготовку фахівця з інноваційним типом мислення і культури. Водночас професійно компетентним можна вважати економіста, фінансиста, менеджера, юриста, державного службовця, який володіє не лише глибокими предметними знаннями, а й отримав мовно-комунікативну підготовку. Назване терміносполучення часто розуміють насамперед як підготовку з іноземної мови. У вищих навчальних закладах це відбувається у технічно оснащених лабораторіях і впродовж значно більшої кількості годин, аніж часу, виділеного на опанування курсу сучасної української мови. Як наслідок, випускники нефілологічних спеціальностей нерідко безпорадні у здійсненні ділової комунікації українською мовою, а розвиток мовної культури не завжди пов'язують із професійним зростанням.

Залишається плекати надію, що в Українській державі ХХІ століття нарешті всерйоз постане нагальна потреба у фахівцях як повновартісних україномовних особистостях. Адже від того, якою мірою професійна мовна культура, культура думки, поведінки відповідають сучасним вимогам, значною мірою залежить авторитет підприємства чи установи, а отже, й реалізація шляхів формування інтелектуального потенціалу.

Зрушення в цьому плані хоч і повільні, але є. Так, за наказом № 341 Міністра освіти і науки України від 17 квітня 2009 року до навчальних планів усіх ВНЗ уведено курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)», що завершується державним іспитом.

Пошук ефективних шляхів, форм і методів формування україномовної стійкості майбутніх спеціалістів, безумовно, складний. Одним з ефективних способів є мовний зразок викладачів. Саме від наших особистісних якостей, переконливого

слова, культури мислення (самокритичності, глибини, гнучкості, оперативності), культури поведінки (ввічливості, тактовності, інтелігентності, коректності) значною мірою залежить мовно-національна вихованість молоді, - таке кредо сповідує викладацький колектив кафедри методики навчання, стилістики та культури української мови Черкаського національного університету імені Б.Хмельницького (завідувач – д.пед. н., проф. Симоненко Т.В.).

З метою мовного вдосконалення майбутніх працівників нефілологічної сфери дружним колективом відомої в Україні кафедри проводяться численні виховні заходи як у межах університету, так і в місті: в різних установах, на радіо й обласному телебаченні. Студентську молодь і досвідчених професіоналів залучають до цікавих дискусій на теми «Українська мова і професія», «Українськомовні канали державного телебачення», «Рідна мова у повсякденному спілкуванні», «Рідна мова у студентському середовищі», «Я відповідальний за майбутнє своєї мови» та ін. Щорічна стала і Всеукраїнська конференція "Мовне обличчя міста", яку активно підтримує мерія міста Черкас.

На вимогу часу викладачі Тетяна Симоненко, Галина Чорновол, Вікторія Руденко, Віра Божко, Олена Красовська, Тамара Шульга, Людмила Боть на основі авторських матеріалів, апробованих упродовж тривалого часу у студентських аудиторіях, підготували і навчальний посібник «Українська мова за професійним спрямуванням». Практикум актуалізує сучасні концепції викладання однойменного інтегрованого навчального курсу через призму етнокультурних і соціолінгвістичних змін, комунікативно-діяльнісного, особистісно-орієнтованого, компетентнісного підходів.

«Мета книги, - наголошує керівник проекту Т.Симоненко, - допомогти студентам різних факультетів і спеціальностей у вихованні української мовної стійкості особистості, тобто використовувати українську мову повсякчас, незважаючи на мовлення співрозмовника. Хоча це, звичайно, не виключає всебічний мовний розвиток особистості студента та вільне володіння (або володіння на розмовному рівні) мовами різних народів та націй».

Структура навчального посібника (у праці розглядаються теоретичні питання культури ділової української мови, сучасної орфографії, документознавства) спрямована на максимальне розкриття авторського задуму.

У модулі «Культура фахового мовлення» знаходимо корисні поради стосовно акцентуаційних, словотвірних, лексико-фразеологічних, морфологічних, синтаксичних норм у професійному мовленні. Упадає в око коректність і виваженість характеристики щодо вживання в офіційно-діловому стилі слів іншомовного походження, фахової термінології, синонімів і паронімів, особливостей числівників та прийменниково-іменникових конструкцій.

Практичні завдання орієнтовані на пізнання світу української фахової мови, виховання мовного чуття, ґрунтуються на сучасних підходах до творчої самореалізації особистості, побудовані з урахуванням принципів системності, науковості, міжпредметних зв'язків, культуровідповідності, особистісно-розвивального навчання.

Автори залучають широкий фахово-мовний матеріал з урахуванням соціолінгвістичних змін, пропонують користувачам роботу з галузевою термінологією, фаховими текстами (переклад, редагування, вибір потрібного варіанта слова в тексті, складання тексту (наприклад: складіть лист-подяку, лист-відмову, лист-запрошення, напишіть рецензію на відповідь студента), подають кваліфікований аналіз часто вживаних мовноетикетних висловів у сфері ділового спілкування. Формування мовнокомунікативних компетенцій відбувається і шляхом оволодіння різноманітними стратегіями і тактиками ефективної комунікації, виховання потреби самоосвіти і самооцінки для постійного вдосконалення особистісно-мовленнєвої діяльності. Користувачам пропонується скласти різноманітні тексти промов, виступів, пояснень тощо.

Призначення модуля «Орфографія і пунктуація» - пильніше зосередитися на орфограмах і пунктограмах. Сторінки посібника рясніють завданнями на вияв особливостей правопису ненаголошених голосних, префіксів, суфіксів, слів іншомовного походження, складних іменників, прикладок, прикметників, прислівників, займенників, числівників, службових частин мови, вживання великої

літери, тлумачення спрощення, подвоєння і подовження у групах приголосних, вживання апострофа і м'якого знака, основи української пунктуації.

Теоретична і практична частини модуля «Сучасний діловий документ» зацентровують увагу до документа як основного носія офіційно-ділового стилю. Завдання спрямовані на засвоєння відомостей щодо призначення і структури ділових документів, які найчастіше використовуються у професійній сфері: розвиток умінь визначати реквізити, різновид документа, здійснювати його мовне оформлення (у посібнику подано аналіз мовно-стилістичних особливостей документів щодо особового складу, довідково-інформаційних, обліково-фінансових документів, наведено приклади текстів заяв, резюме, автобіографії, характеристики, протоколу, довідки, оголошення).

Навчальна книга стверджує україномовні пріоритети у фаховій сфері. Виразною особливістю рецензованого видання є концептуальна ідея – допомогти майбутнім фахівцям опанувати українську мову як засіб саформування і самовираження особистості. На це спрямована діалогова форма викладу, лаконічність, логічна послідовність, вивіреність уживаних термінів, коректні "місточки" між темами. Для рефлексії і саморефлексії пропонуються численні тести.

Корисним для студентів, а також учнів-старшокласників вважаємо короткий термінологічний словник, стандартні мовні кліше у сфері професійного листування, складні випадки перекладу типових мовних зворотів, спеціальностей і посад.

Олена СЕМЕНОГ,
доктор педагогічних наук, професор